

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 4.

**TÖRTÉNELEM
HORVÁT NYELVEN**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Uputa za ispravljanje zadataka pismenog ispita

Radnju ispravljajte kemijskom olovkom čija se boja razlikuje od kemijske olovke kakvom je pisao kandidat! Radnju ispravljajte po sljedećem:

1. Dobar odgovor	✓
2. Nedostaje	√
3. Nije tijesno vezano uz rješenje	[]
4. Nepotreban dio, dio koji se ne može vrednovati (precrtavanje)	/
5. Gruba pogreška, sadržajna zabuna (podcrtavanje)	—
6. Nerazumljiv tekst, logični problemi (podcrtavanje)	~
7. Jezična pravilnost (podcrtavanje)	...
8. Gruba pravopisna pogreška (podcrtavanje)	=

(Gruba pravopisna pogreška:
- nepravilna uporaba velikog i malog slova,
- nepravilna uporaba -ije, -je, č i ć,
- pogreške u sastavljenom i rastavljenom pisanju riječi,
- pogreške u pisanju riječi iz drugih jezika,
- pogreške u pisanju riječi s glasovnim promjenama.)

U polja pravokutnika koji se nalaze ispod zadataka, u onom lijevom je upisan maksimalni broj mogućih bodova, a u desni upišite ukupni/sveukupni broj bodova koje je učenik postigao.

Parcijalne bodove koji se dobivaju za rješenja dijelova zadataka isto zapišite na radnje!

Prihvatite samo one elemente odgovora koji su dani/formulirani u Uputi za rješavanje i budujte sukladno onom kako je naznačeno kod pojedinih zadataka! Za zadatke, elemente zadataka (npr. argumentiranje) i tipove zadataka kod kojih je dana mogućnost davanja odgovora koji odstupaju od zadanih, primjenjuje se uputa koja se nalazi u detaljnoj uputi za vrednovanje.

I. Ispravljanje i vrednovanje kratkih zadataka

Osnovno je načelo vrednovanja da dobrim elementima odgovora treba prihvatiti one koji se nalaze u Ključu za rješavanje.

Bodovanje

Dobar odgovor/element odgovora: **0,5 ili 1 bod** (sukladno Ključu za rješavanje)

Loš odgovor: **0 bodova**

Nema odgovora: **0 bodova**

Za one se elemente odgovora može dati 0,5 boda koji su posebno naznačeni u Ključu za rješavanje.

Pojedini elementi bodova zadani u Ključu za rješavanje se ne mogu dalje dijeliti.

Kod zbrajanja bodova dobivenih za rješavanje pojedinih dijelova zadataka ne treba zaokruživati, npr. može biti 3,5 boda.

Bodovanje zadataka koji se sastoje od više elemenata odgovora:

- ako se mogu dati 2 boda, a zadatkom se očekuju dva elementa odgovora, za svaki ispravan element odgovora se može dati po 1 bod;
- ako se može dati 1 bod, a zadatkom se očekuju dva elementa odgovora, za svaki ispravan element odgovora se može dati po 0,5 boda.

Kod otvorenih zadataka (argumentiranje, interpretacija teksta itd.) može se prihvatiti svako rješenje koje se sadržajno podudara s rješenjem iz Upute za rješavanje. (Zbog toga kod ovih zadataka rješenja počinju s „Npr.”.)

Kod onih zadataka kod kojih od više elemenata odgovora treba izabrati dobar odgovor (npr. istinito-lažno), podcrtavanje ili precrtavanje svih odgovora povlači za sobom nevrednovanje zadataka. Ako je kod zadatka određen broj elemenata odgovora, a kandidat upisuje više odgovora, treba vrednovati u redosljednu upisivanja.

Za rješenja se, povrh maksimalnog broja bodova, ne mogu dati dodatni bodovi.

Zbog pogrešnih elemenata odgovora ili odgovora koji nedostaju se ne smiju oduzimati bodovi.

Imena osoba, topografski podaci i pojmovi koji su navedeni u **okvirnim nastavnim planovima** mogu se vrednovati samo u slučaju ako su **pravopisno ispravno napisani**.

Ukupni broj bodova jednostavnih, kratkih zadataka treba upisati u odgovarajuće rubrike na posljednjoj stranici testa:

- ako je **ukupni broj bodova cijeli broj, onda se upisuje u rubriku *Ukupno* i još jednom u rubriku *I. Ukupni broj bodova zaokružen na cijele brojeve*;**
- ako je **ukupni broj bodova razlomak, onda se u rubriku *Ukupno* i još jednom u rubriku *I. Ukupni broj bodova zaokružen na cijele brojeve upisuje broj bodova zaokružen na cijele brojeve po matematičkim pravilima (npr. 23,5 boda zaokruženo na 24 boda)*.**

Odstupiti od navedenog u Ključu za rješavanje je slobodno **samo u posebno opravdanim slučajevima**.

Razloge odstupanja ispravljač mora argumentirati posebnim tekstualnim obrazloženjem.

II. Ispravljanje i vrednovanje tekstualnih zadataka

1. Izbor zadataka:

Ukupno se mogu vrednovati **tri** zadatka:

- jedan **kratak** zadatak u svezi s **općom** poviješću,
- jedan **kratak** zadatak u svezi s **mađarskom** poviješću,
- jedan **dugačak** zadatak u svezi s **mađarskom** poviješću.

Dva zadatka u svezi s mađarskom poviješću moraju biti iz dva **različita razdoblja**.

Vrednovanje zadataka **u slučaju pogrešnog izbora zadataka** učenika

Ako je učenik *riješio tri zadatka*, ali je pogriješio u izboru zadataka u odnosu na razdoblja, tipove zadataka itd., onda

- ne treba uzeti u obzir onaj zadatak (ili zadatke) kojim je učenik postigao najmanje bodova, tako će pri zbrajanju konačnog broja bodova pretrpjeti najmanju štetu;
- treba uzeti u obzir onaj zadatak (ona dva zadatka) koji je (su) u suglasnosti s pravilima izbora i kojim(a) je postigao najviše bodova.

Ako je učenik *započeo rješavati više od tri zadatka*, a svoj izbor nije nedvosmisleno označio i među rješenjima ima tri takva zadatka koji su u suglasnosti s pravilima izbora, onda krenuvši od riješenog zadatka s najmanjim rednim brojem i na osnovi dobrih pravila izbora, zadatke treba vrednovati redosljedom od manjeg prema većem (npr. 13., 15., 18. ili 14., 15., 18.).

Ako je učenik *započeo rješavati više od tri zadatka*, ali nema tri takva zadatka koji odgovaraju kriterijima izbora, onda se moraju uzeti u obzir oni zadaci/onaj zadatak koji je/su u suglasnosti s kriterijima izbora i kojim(a) je postigao najviše bodova.

Ako je pristupnik *započeo rješavati svaki zadatak*, a nije nedvosmisleno označio svoj izbor onda sukladno Pravilniku o ispitu, treba vrednovati rješenja **13.**, **15.** i **20.** zadatka.

2. Vrednovanje zadataka

Pri vrednovanju zadataka su presudni sljedeći kriteriji:

- a) razumijevanje zadatka,
- b) udovoljavanje **zahtjevima** (kompetencije, sadržaji),
- c) **uređenost, jezična pravilnost.**

Vrednovanje tekstualnih zadataka se obavlja korištenjem **Ključa za rješavanje** koji sadrži konkretne postupke i kriterije vrednovanja, odnosno sadržaje koji im se mogu priključiti.

a) Uputa za bodovanje razumijevanja zadataka:

U svezi s razumijevanjem zadataka treba uzeti u obzir sljedeće kriterije.

- Identificiranje zadatka (tema, razdoblje): piše li učenik o zadanom problemu, temi, razdoblju?
- Neodstupanje od teme, isticanje bitnoga: koncentrira li se, težeći prema bitnome, na problem koji je naznačen zadatkom?
- Sadržajna dubina, razina obrazloženosti: u kojoj su mjeri konstatacije i zaključci učenika složeni, odnosno relevantni u odnosu na temu?
- Raznolikost i djelotvornost postupaka: koristi li izvore, donosi li bitne konstatacije i zaključke?

Pri konkretnom vrednovanju zadataka u prvom koraku treba odlučiti da li je kandidat za **razumijevanje** zadatka od 4 ili 8 bodova – koliko se može dati za rješenje – postigao najmanje 1 bod. Ako nije, sveukupni broj bodova zadatka može biti samo 0.

Problemski (kratki) zadaci

Mogu se dati 4 boda , ako je kandidat problem razumio u cijelosti i pravilno ga interpretirao, razlaganje je razmjerno, logično i s težnjom prema bitnome. Korištenjem izvora formulira bitne zaključke, omjer konkretnih i općih konstatacija je uravnotežen.

Mogu se dati 3 boda , ako je kandidat razumio problem u cijelosti i pravilno ga interpretirao, ali je razlaganje nerazmjerno ili nije s težnjom prema bitnom.
--

Mogu se dati 2 boda , ako rješenje problema razradi i izvore koristi samo djelomično, a nema bitnih konstatacija.
--

Može se dati 1 bod , ako ima najmanje jednu konstataciju kojom potvrđuje da je razumio problem, ali pretežiti dio razlaganja nije usmjeren prema interpretaciji i rješavanju problema.

Može se dati 0 bodova , ako kandidat nije razumio, odnosno u cijelosti pogrešno razumio zadatak, ne koristi izvore, njegove konstatacije nisu usmjerene prema interpretiranju problema.
--

Analitički (dugi) zadaci

Može se dati 7-8 bodova , ako je kandidat problem razumio u cijelosti i pravilno ga interpretirao, razlaganje je razmjerno, logično i s težnjom prema bitnome. Korištenjem izvora formulira bitne zaključke, omjer konkretnih i općih konstatacija je uravnotežen.

Može se dati 4-6 bodova , ako je kandidat razumio problem u cijelosti i pravilno ga interpretirao, ali je razlaganje nerazmjerno ili nije s težnjom prema bitnome.
Mogu se dati 2-3 boda , ako rješenje problema razradi i izvore koristi samo djelomično, a nema bitnih konstatacija.
Može se dati 1 bod , ako ima najmanje jednu konstataciju kojom potvrđuje da je razumio problem, ali pretežiti dio razlaganja nije usmjeren prema interpretaciji i rješavanju problema.
Može se dati 0 bodova , ako kandidat nije razumio, odnosno u cijelosti pogrešno razumio zadatak, ne koristi izvore, njegove konstatacije nisu usmjerene prema interpretiranju problema.

b) Bodovanje postupaka i sadržajnih elemenata

U Ključu za rješavanje smo postupke u svezi s primjenom kompetencija (npr. orijentacija u vremenu i prostoru, korištenje izvora itd.) označili slovom „M”, a pripadajuće sadržajne elemente slovom „T”.

Naravno, tijesno su povezana dva kriterija vrednovanja jer se **postupci mogu interpretirati i vrednovati samo kroz konkretne sadržaje**.

Uz jedan se postupak u slučaju problemskih (kratkih) zadataka vezuje 1-2 sadržaja, dok se uz analitičke zadatke – posebno u zadacima s razotkrivanjem čimbenika koji su presudno utjecali na događaje – vezuje više, dva-tri sadržajna elementa.

Ako se u Ključu za rješavanje uz jedan postupak vezuje samo jedan sadržajni element, onda se i u ispravku **broj bodova postupaka mora slagati s brojem bodova sadržaja**. (Npr. u slučaju kratkih zadataka se za kriterije *Orijentacije u vremenu i prostoru*, *Primjene stručnog nazivlja* i *Korištenja izvora*, odnosno kod dugih zadataka za kriterije *Orijentacije u vremenu i prostoru* i *Primjeni stručnog nazivlja* može dati samo 0 ili 2 ili 4 boda.)

Ako se u Ključu za rješavanje uz jedan postupak vezuje više sadržajnih elemenata, onda se zbog njihove međusobne tijesne povezanosti **ne može dati određeni broj bodova** (npr. kod kratkih zadataka se za kriterij *Otkrivanja čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja* ne može dati 1 i 4 boda, a kod dugih zadataka za kriterij *Korištenja izvora* se ne može dati 1 i 5 bodova, odnosno za kriterij *Otkrivanja čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja* se ne može dati 1 i 6 bodova.

Pri bodovanju pojedinih postupaka i sadržajnih elemenata se kao općenito pravilo treba primijeniti sljedeće:

Bodovanje „Postupaka” (M)

Mogu se dati 2 boda , ako je pripadajući broj bodova za sadržaj koje je učenik postigao visok (više od 50% od maksimalno mogućeg broja bodova).
Može se dati 1 bod , ako je od bodova za sadržaj kandidat osvojio barem 1 bod i odgovor ne sadrži grubu pogrešku (pogrešan podatak, pogrešnu konstataciju).
Može se dati 0 bodova , ako kandidat za sadržajne elemente nije osvojio bodove i njegov odgovor sadrži grubu pogrešku.

Primjeri (Npr.:) koji su kod sadržajnih elemenata pokazuju koji su oni sadržaji koji se mogu prihvatiti kao dobri odgovori. **Sadržajni elementi odgovora se obično sastoje od dva dijela:** definiranje vremena i prostora; općenita i konkretna uporaba pojmova; nabranje (utvrđivanje, predstavljanje) i zaključak (konstatacija). To pri bodovanju znači, ako odgovor sadrži samo jedan element, daje se samo 1 bod, ako sadrži oba elementa, mogu se dati 2 boda. Naravno, kod sadržajnih elemenata odgovora – posebno kod nabranja i kod zaključaka mogu se prihvatiti i druge dobre kombinacije koje ne sadrži Ključ za rješavanje! U Ključu za rješavanje je kod nekoliko sadržajnih elemenata veznikom „ili” razdvojeno više dobrih odgovora, sve to, međutim, ne isključuje mogućnost da ocjenjivač prihvati i druge dobre sadržajne elemente.

Bodovanje „Sadržajnih elemenata” (T)

Mogu se dati 2 boda , ako odgovor sadrži dovoljnu količinu pravilnih podataka, u analizi se na dobroj razini poziva na izvore (autora, namjere, okolnosti itd.), odnosno, u odgovoru je formulirano više vrsta karakterističnih i tipičnih razloga, posljedica i/ili navodi povijesne osobe u svezi s događajima.
Može se dati 1 bod , ako analiza sadrži malo i nebitnih podataka, zaključaka, konstatacija i sadrži samo nekoliko (ne najvažnijih) podataka.
Može se dati 0 bodova , ako nema podataka, uzajamnih veza ili su u rješenju sasvim pogrešne konstatacije.

c) Bodovanje „Jezične uredenosti, jezične pravilnosti”**Kod problemskih (kratkih) zadataka**

Mogu se dati 2 boda , ako je to uređen tekst sazdan od suvislih rečenica u kojima nema grubih pravopisnih pogrešaka.
Može se dati 1 bod , ako u radnji ima više jezičnih i više grubih pravopisnih pogrešaka.
Može se dati 0 bodova , ako je rješenje samo jedan koncept koji se sastoji od riječi, nema u radnji povezanih rečenica.

Kod analitičnih (dugih) zadataka

Može se dati 7-8 bodova , ako se sastav sastoji od suvislih rečenica, tekst je koherentan, uređen, njegova je gradnja logična, razmjerno prilagođena sadržajnom obrazloženju, konstatacije su nijansirane, s više točaka gledišta, te ne sadrži grube jezične ili pravopisne pogreške.
Može se dati 4-6 bodova , ako se tekst sastoji od suvislih rečenica, ali je nerazmjerno uređen ili su neke od konstatacija pojednostavljene, plošne, sadrži manje jezične pogreške.
Mogu se dati 2-3 boda , ako se tekst sastoji od suvislih rečenica, ali je tekst loše uređen, nerazmjeran, nepotpun (npr. nedostaje jedno od uvoda, razrade i završetka). Konstatacije su pojednostavljene, plošne, sadrži jezične pogreške.
Može se dati 1 bod , ako se odgovor sastoji od rečenica, ali između rečenica jedva ima (sadržajne ili jezične) povezanosti, sadrži grube jezične i pravopisne pogreške.
Može se dati 0 bodova , ako je odgovor poput skice, sadrži samo riječi.

3. Dužina tekstualnih zadataka

Važna je kompetencija pri sastavljanju teksta da kandidat svoje misli obrazloži unutar unaprijed određenih okvira. U opravdanom slučaju se misao započeta na mjestu označenim točkama može nastaviti i na praznim mjestima lista, te se i taj element odgovora može vrednovati. To su u slučaju kratkih zadataka otpr. 2-3 retka, a kod dugih zadataka otpr. 4-5 redaka.

4. Predloženi postupak vrednovanja tekstualnih zadataka

1. Proučite Ključeve rješenja zadataka!
 2. Razmotrite uzorak niza kriterija za vrednovanje!
 3. Kontrolirajte učenikov izbor zadataka!
 4. Pročitajte radnju učenika najmanje dva puta!
 5. Sukladno elementima Ključa za rješavanje ustanovite postignuti broj bodova po pojedinim kriterijima!
 6. Ustanovite sveukupni broj bodova te ih pomoću djeljitelja (**2**) pretvorite u ispitne bodove!
 7. **Ne zaokružujte** ispitne bodove za svaki zadatak!
 8. **Izračunajte zbroj ispitnih bodova triju esejističkih zadataka te ga upišite**
-

u odgovarajuću rubrike na posljednjoj stranici testa:

- ako je ukupni broj bodova cijeli broj, onda se upisuje u rubriku *Ukupno* i još jednom u rubriku *II. Ukupni broj bodova zaokružen na cijele brojeve*;
- ako je ukupni broj bodova razlomak, onda se u rubriku *Ukupno* i još jednom u rubriku *II. Ukupni broj bodova zaokružen na cijele brojeve* upisuje broj bodova zaokružen na cijele brojeve po matematičkim pravilima (npr. 23,5 boda zaokruženo na 24 boda).

III. Konstatiranje sveukupnog broja bodova testa

Saberite bodove postignute (zaokružene na cijele brojeve) u I. i u II. dijelu!

Tabele za vrednovanje i bodovanje zadataka

Zadaci koji se rješavaju davanjem kratkih odgovora

Kriteriji	Broj mogućih	Broj osvojenih
	bodova	
Razumijevanje zadatka	4	
Orijentacija u vremenu i prostoru	4	
Uporaba stručnog nazivlja	4	
Korištenje izvora	4	
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	6	
Uređenost, jezična pravilnost	2	
Sveukupni broj bodova	24	
	DJELITELJ: 2	
Broj ispitnih bodova	12	

Zadaci koji se rješavaju davanjem dugih odgovora

Kriteriji	Broj mogućih	Broj osvojenih
	bodova	
Razumijevanje zadatka	8	
Orijentacija u vremenu i prostoru	4	
Uporaba stručnog nazivlja	4	
Korištenje izvora	8	
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	10	
Uređenost, jezična pravilnost	8	
Sveukupni broj bodova	42	
	DJELITELJ: 2	
Broj ispitnih bodova	21	

I. ZADACI KOJI SE RJEŠAVAJU DAVANJEM KRATKIH ODGOVORA

1. Propadanje Zapadnog Rimskog Carstva (Po elementu 1 bod, ukupno 4 boda.)

- a) 5.
- b) 3.
- c) 1.
- d) 4.

2. Svjetske vjere/konfesije/religije (Po elementu 1 bod, ukupno 4 boda.)

- a) brahmanizam /hinduizam
- b) kršćanstvo
- c) islam
- d) budizam (budhizam)

3. Madžarska prapovijest (Po elementu 1 bod, ukupno 3 boda.)

- a) 1.
- b) 2.
- c) 3.

4. Engleska u XVII. stoljeću (Ukupno 4 boda.)

- a) ustavna / parlamentarna monarhija /kraljevina *ili* parlamentarni sustav / vlada (1 bod)
- b) Ograničena vlast vladara. / Uloga parlamentarne politike je značajna. (*Mogu se prihvatiti i druga sadržajno slična pravilna rješenja.*) (1 bod)
- c) 4., 6. (*Odgovori se mogu prihvatiti i u obrnutom redoslijedu.*) (Po elementu 0,5 boda.)
- d) 5., 9. (*Odgovori se mogu prihvatiti i u obrnutom redoslijedu.*) (Po elementu 0,5 boda.)

5. Ugarska u XVIII. stoljeću (Po elementu 1 bod, ukupno 4 boda.)

- a) 5.
- b) 1.
- c) 3.
- d) 7.

6. Prerastanje SAD-a u velesilu (Ukupno 4 boda.)

- a) robovlasništvo (*Može se prihvatiti i drukčije formuliran pravilan odgovor.*) (1 bod)
- b) 1861., 1865. (Po elementu 0,5 boda.)
- c) kolonizacija / osvajanja / širenje (*Može se prihvatiti i drukčije formuliran pravilan odgovor.*) (1 bod)
- d) na politički utjecaj velikih poduzeća, kompanija (*Može se prihvatiti i drukčije formuliran pravilan odgovor.*) (1 bod)

7. Narodnosti u doba dualizma (Po elementu 1 bod, ukupno 3 boda.)

- a) hrvatska
- b) 1868.
- c) József Eötvös

8. Svjetsko gospodarstvo između dvaju svjetskih ratova (Po elementu 1 bod, ukupno 4 boda.)

- a) Francuska
 - b) Njemačka
 - c) Sovjetski Savez
 - d) Velika Britanija
-

9. Izborno pravo u Madžarskoj (Ukupno 4 boda.)

a) (visoka) životna dob, stroži uvjeti koji se odnose na žene, stanovanje u istom mjestu (2 godine), školska sprema (*Mogu se prihvatiti bilo koja dva odgovora, mogu se prihvatiti i drukčije formulirani pravilni odgovori.*) (Po elementu 1 bod.)

b) Matzer Ödönne (1 bod)

c) Jer ima samo dvoje žive djece. / Jer je završila samo pet razreda škole. (*Može se prihvatiti i drukčije formuliran pravilan odgovor.*) (1 bod)

10. Prekogраниčni Madžari (Po elementu 1 bod, ukupno 4 boda.)

a) 3.

b) Jer je Erdelj / veći dio Erdelja u ugovoru o primirju (sklopljeno s Rumunjskom) obećan Rumunjskoj (*Može se prihvatiti i drugo sadržajno slično rješenje zasnovano na izvoru.*)

c) 3.

d) Sovjetski Savez

11. Zemlje trećeg svijeta (Po elementu 1 bod, ukupno 4 boda.)

a) Ujedinjeni narodi / UN

b) Jedan dio pučanstva Zemlje gladije, iako bi se mogla proizvesti dovoljna količina hrane. (*Može se prihvatiti i drugo sadržajno slično pravilno rješenje.*)

c) nagla eksplozija / porast broja stanovništva (*Može se prihvatiti i drugo sadržajno identično pravilno rješenje.*)

d) zaostala (poljoprivredna) tehnika (*Može se prihvatiti i drugo sadržajno identično pravilno rješenje.*)

12. Ljudska prava (Po elementu 1 bod, ukupno 3 boda.)

a) 4.

b) 2.

c) 1.

II. TEKSTUALNI ZADACI S RAZLAGANJEM**13. Rimsko seljaštvo****(kratak)**

Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	Pristupnik predstavlja osnove promjena koje su uslijedile u položaju rimskog seljaštva. U svome odgovoru korištenjem izvora otkriva bitne uzajamne povezanosti (npr. formiranje velikih posjeda s robovima učinilo je nekonkurentnim male posjede).	0–4
Orijentacija u prostoru i vremenu	M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme. T: Registrira da se skicirana pojava odvijala u III.-II. st. pr. Krista te upućuje na koju od prostornih konotacija teme (npr. Italija, grad Rim, osvajanja).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje stručnog nazivlja	M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom. T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. mali i veliki posjed, seljak, rob.	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje izvora	M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih. T: Registrira neki od elementa Apijanova opisa (npr. robovi nisu morali služiti vojsku, porastao je broj robova, isplatilo se držati robove), te izvede u svezi s tim bitan zaključak (npr. formirani su veliki posjedi s robovima, zbog osvajačkih ratova robovi su bili jeftini).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	M: Pristupnik predstavlja utjecaj osvajačkih ratova na položaj rimskog seljaštva i otkriva posljedice toga. T: Registrira da je znatni dio rimskog seljaštva ostao bez svoje zemlje i u svezi s tim izvede bitan zaključak (npr. u dugotrajnim ratovima su morali služiti vojsku, izgubili su u nadmetanju protiv vlasnika velikih posjeda). T: Registrira da je nastao jedan novi sloj siromaha (antički proletarijat) i izvede bitan zaključak u svezi s tim (npr. preselili su se u Rim, živjeli su od svojih građanskih prava, zahtijevali su kruha i igara) ili registrira da je rezultat procesa bio i kriza vojske i u svezi s tim izvede bitan zaključak (npr. građani su se sami morali naoružati, za služenje vojske je trebalo imati imetak, smanjio se broj vojnih obveznika) ili registrira da su problem htjeli riješiti braća Grakho i u svezi s tim izvede bitan zaključak (npr. planirali su podjelu zemlje, obnovili su Licinijev zakon o zemlji, htjeli su ograničiti veličinu zemlje za iznajmljivanje).	0–6 [ne može se dati: 1 i 4]
Uređenost, jezična pravilnost	Razlaganje se sastoji od rečenica, tekst je logično građen. Odgovor ne sadrži grubu pravopisnu ili jezičnu pogrešku.	0–2
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		24
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		12

14. Prva industrijska revolucija		(kratak)
Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	Pristupnik predstavlja osnove značaja korištenja pare u industrijske svrhe i u prometu. U svome odgovoru korištenjem izvora otkriva bitne uzajamne povezanosti (npr. primjena parnih strojeva i nastanak tvornica / masovne proizvodnje).	0–4
Orijentacija u prostoru i vremenu	M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme. T: Registrira da se prva industrijska revolucija razvila u drugoj polovici XVIII. stoljeća i ukaže na neku od prostornih konotacija teme (npr. industrijska revolucija / parni strojevi je / su krenula / krenuli iz Engleske, razvila su se industrijska područja / industrijski gradovi).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje stručnog nazivlja	M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom. T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. industrijska revolucija, parni stroj, tvornica, promet.	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje izvora	M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih. T: Na osnovi dviju slika registrira jednu bitnu promjenu (npr. ručna sredstva zamijenjena su strojevima, manufakture su zamijenjene tvornicama) i izvede jedan bitak zaključak u svezi s tim (npr. razvila se masovna proizvodnja, parni su strojevi prvo revolucionarno unaprijedili tekstilnu industriju).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	M: Pristupnik predstavlja sastavnice korištenja pare i ukaže na činjenicu kako je to unaprijedilo razvoj industrijske revolucije. T: Registrira da je upotreba parnog stroja čiji je pronalazač bio James Watt raširena u različitim granama gospodarstva i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. rudarstvo je poticalo unapređenje parnog stroja, klip Wattovog parnog stroja ravnog kretanja pretvorio je u obrtanje, bio je podesan i za pokretanje drugih strojeva, proširenje primjene parnog stroja unaprijedilo je eksploataciju željezne rudače i ugljena). T: Registrira da je korištenje pare unijelo revolucionarne promjene u promet (pronalazak parne lokomotive, parobroda) i izvede jedan bitan zaključak u svezi sa značajem toga (npr. transport je postao jeftiniji / brži, i na kopnu se mogla prevoziti roba u velikim količinama, stvorene su veze između tvornica, sirovina i rudnika sirovina / tržišta).	0–6 [ne može se dati: 1 i 4]
Uredenost, jezična pravilnost	Razlaganje se sastoji od rečenica, tekst je logično građen. Odgovor ne sadrži grubu pravopisnu ili jezičnu pogrešku.	0–2
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		24
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		12

15. Vjerski odnosi u Erdelju		(kratak)
Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	Pristupnik predstavlja osnove vjerske situacije i odnosa prema vjerskim pitanjima u Erdelju. U svome odgovoru korištenjem izvora otkriva bitne uzajamne povezanosti (npr. vjerska snošljivost je bila u službi konsolidacije unutarnjeg mira).	0–4
Orijentacija u prostoru i vremenu	M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme. T: Registrira da se u Erdelju pokret reformacije razvio u XVI. stoljeću, <i>ili</i> da je vjerska snošljivost bila karakteristika XVI.-XVII. stoljeća i izvede jednu konstataciju u odnosu na geopolitički položaj Erdelja (npr. da je bila vazalna zemlja Osmanskog Carstva, smještena je između dviju velikih sila) <i>ili</i> ukaže na prostorni položaj staleža (saksonski gradovi, Székelyföld, mađarske županije).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje stručnog nazivlja	M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom. T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. vjerska snošljivost, katolik, protestant, luteranac, kalvinist, unitarijanac / antitrinitarijanac.	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje izvora	M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih. T: Registrira neke od bitnih elemenata izvora (npr. stanovništvo naselja je samo moglo izabrati vjeru / duhovnika, postojalo je neprijateljstvo između luteranske i kalvinističke crkve) i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. više smjerova reformacije je bilo rašireno u Erdelju, luteranska i kalvinistička crkva su postale ravnopravne, i kalvinistička crkva je proglašena priznatom, raspored po vjerskim zajednicama se dijelom podudara sa staleškim / etničkim rasporedom, Zemaljska je skupština imala namjeru obustaviti razdore i neslogu).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	M: Pristupnik predstavlja vjersku situaciju u Erdelju u ukaže na njene osobitosti. T: Registrira četiri priznate crkve/vjere (katolička, luteranska, kalvinistička, unitarijanska / antitrinitarijanska), i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. Luterova reformacija se rano proširila po saksonskim gradovima, među knezovima je bilo i katolika i protestanata, pravoslavna vjera Rumunja se nije tretirala kao priznata vjera / crkva), <i>ili</i> upućuje na uzajamne povezanosti između vjerskih odnosa i staleškog rasporeda (većina mađarskih plemića su kalvinisti i unitarijanci, većina Sikuljaca je bila katoličke vjere, Saksonci su bili sljedbenici luteranske vjere). T: Registrira da je u Erdelju vladala vjerska snošljivost te je objasni (sloboda vjere u odnosu na priznate vjere)	0–6 [ne može se dati: 1 i 4]

	<i>ili</i> izvede jedan bitan zaključak u odnosu na to (npr. za onodobnu Europu su bili karakteristični vjerski progono / vjerski ratovi, unutarnja sporenja bi slabila Erdelj, interesi vlasti knezova su zahtjevali suradnju sa staležima).	
Uređenost, jezična pravilnost	Razlaganje se sastoji od rečenica, tekst je logično građen. Odgovor ne sadrži grubu pravopisnu ili jezičnu pogrešku.	0–2
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		24
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		12

16. Posljedice Mohača**(dugačak)**

Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	Pristupnik predstavlja osnove vojnih i političkih posljedica Mohačke bitke. U svome odgovoru težeći prema bitnom predstavlja dvojni izbor kralja. Analizom otkriva nastojanja turskih osvajanja. Pristupnik u svome odgovoru koristi i interpretira izvore te iz njih izvodi bitne zaključke i konstatacije.	0-8
Orijentacija u prostoru i vremenu	M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme. T: Registrira da je Mohačka bitka bila 1526. godine i definira teritorije vladanja dvaju kraljeva.	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje stručnog nazivlja	M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom. T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. sultan, kralj, zemaljska skupština, osvajanje, tvrđava.	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje izvora	M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih. T: Registrira koji od elemenata slike (npr. turska je vojna sila raspolagala sa značajnim topništvom, Beč je bio dobro utvrđen, grad se prostire na obali Dunava) i ustanovi da je Sulejman (1529. godine) bezuspješno opsjedao Beč. T: Registrira neki od elemenata Jurišićeva pisma (npr. Jurišić je htio dobiti na vremenu, Turci su bili u značajnoj premoći, Sulejmanov plan je mogao biti opsjedanje Beča, Beč su branile carske jedinice), i ustanovi da je Jurišić kod Kisega zaustavio / zadržao Turke. T: Registrira da je sukladno Varadskom miru u slučaju Ivanove smrti njegov nasljednik bio Ferdinand i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. dva su kralja priznala vladavinu jedno drugog, ali su htjeli izbjeći turska osvajanja, kasnije je rođen Ivanov sin pa je ugovor prekršen).	0-8 [ne može se dati: 1 i 5]

Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	<p>M: Pristupnik predstavlja vojne i političke posljedice Mohačke bitke.</p> <p>T: Registrira da je u Mohačkoj bitci izgubio život Ludovik II. i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. zemlja je ostala obezglavljena, život su izgubili mnogi crkveni velikodostojnici i velikaši, kralj nije imao svog nasljednika).</p> <p>T: Registrira da je kraljem izabran Ivan Zapolja i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. Zapolja je bio erdeljski knez, smatrali su ga vođom stranke srednjih plemića, pozivao se na odluku iz Rákosa, za pomoć se obratio Turcima).</p> <p>T: Registrira da je Ferdinand Habsburški izabran kraljem i u svezi s tim izvede jedan bitan zaključak (npr. Ferdinandov stariji brat je bio Karlo V., mogao je računati na pomoć Habsburškog Carstva, pozivao sa na bračni sporazum Habsburgovaca i Jagelovića).</p> <p>T: Svojim samostalnim spoznajama i pravilnim konstatacijama dopunjava i potkrepljuje svoju analizu.</p>	0-10 [ne može se dati: 1 i 6]
Uređenost, jezična pravilnost	<p>Razlaganje pristupnika sastoji se od rečenica koje su jasne i nedvosmislene.</p> <p>Analiza je uređen tekst u službi logičnog razlaganja sadržaja.</p> <p>Konstatacije pristupnika svjedoče o sposobnosti nijansirane analize.</p> <p>Tekst ne sadrži grube pravopisne ili jezične pogreške.</p>	0-8
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		42
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		21

17. Batthyányijeva vlada**(kratak)**

Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	<p>Pristupnik predstavlja značaj formiranja Batthyányijeve vlade.</p> <p>U svome odgovoru korištenjem izvora otkriva bitne uzajamne povezanosti (npr. odgovorna vlada je ograničavala vlast vladara).</p>	0-4
Orijentacija u prostoru i vremenu	<p>M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme.</p> <p>T: Registrira da je Batthyányijeva vlada formirana nakon izbijanja revolucije 15. ožujka 1848. godine <i>ili</i> da je njen rad reguliran zakonima koji su doneseni 11. travnja 1848. godine te ukaže na to da je Ugarska bila u sastavu Habsburškog Carstva.</p>	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje stručnog nazivlja	<p>M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom.</p> <p>T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. odgovorna vlada, izvršna vlast, zemaljska skupština, vladar.</p>	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]

Korištenje izvora	M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih. T: Registrira neki od bitnih elemenata izvora (npr. vlada je prerasla u izvršnu vlast, uredbе vladara su uvjetovane suglasnošću ministra, vlada je preuzela ovlasti Namjesničkog vijeća, Kancelarije i Riznice / Komore), i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. time su ograničili vlast vladara, ukinuti su raniji vladini uredi, povećana je samostalnost Ugarske).	0–4 [ne može se dati: 1 i 3]
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	M: Pristupnik predstavlja osnovne karakteristike Batthyányijeve vlade i ukaže na njihov značaj. T: Registrira jednu činjenicu u svezi sa sastavom Batthyányijeve vlade ili jednu činjenicu u svezi s okolnostima njenog formiranja (npr. imenuje najmanje tri člana vlade, Lajos Batthyányi bio je predsjednik Oporbene stranke, vladu je imenovao palatin István), i izvede jedan bitan zaključak u odnosu na to (npr. najveći dio članova vlade proizašao je iz redova reformne oporbe, u vladi su bili zastupljeni predstavnici ne jednog političkog usmjerenja, nije bilo ministra vanjskih poslova, nadležnost ministarstva obrane / ministarstva financija ostala je neraščišćena). T: Registrira da je vlada bila odgovorna (narodnoj Zemaljskoj skupštini i izvede jedan bitan zaključak u odnosu na to (npr. Ugarska je postala ustavna monarhija, ustrojen je moderan / građanski parlamentarni sustav, što je bilo u skladu s liberalnim idejama / idejom građanske preobrazbe, imenovanjem vlade je ispunjen jedan zahtjev od 12 točaka / Prijedloga, odgovornim ministarstvom se u osnovi promijenio odnos između Ugarske i Carstva.	0–6 [ne može se dati: 1 i 4]
Uređenost, jezična pravilnost	Razlaganje se sastoji od rečenica, tekst je logično građen. Odgovor ne sadrži grubu pravopisnu ili jezičnu pogrešku.	0–2
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		24
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		12

18. Program Istvána Széchenyija**(dugačak)**

Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	Pristupnik predstavlja osnove programa Istvána Széchenyija. Prezentira najvažnije reformne prijedloge i praktične poteze. Ukaže na ciljeve i značaj programa i djelatnosti Széchenyija. Pristupnik u svome odgovoru koristi i interpretira izvore te iz njih izvodi bitne zaključke i konstatacije.	0-8
Orijentacija u prostoru i vremenu	M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme. T: Registrira da je djelo Istvána Széchenyija Zajam objavljeno 1830. godine ili registrira vremenske odrednice reformnog doba (1825./1830./1832.-1848.) i	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]

	<p>ukáže na neku od prostornih konotacija teme (npr. na Széchenyija su utjecali zapadni / engleski uzori, bio je lojalan bečkom Dvoru, Ugarska je bila u sastavu Habsburškog Carstva).</p>	
Korištenje stručnog nazivlja	<p>M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom.</p> <p>T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. reformno doba, građanska preobrazba, kmet, tlaka, više plemstvo / aristokracija, avicitet.</p>	<p>0-4 [ne može se dati: 1 i 3]</p>
Korištenje izvora	<p>M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih.</p> <p>T: Registrira neke od bitnih elemenata izvora (npr. posjednike potiče na udruživanje i na unapređenje gospodarstva, poriče da bi Dvor bio odgovoran za zaostalost/nerazvijenost) i izvede jedan bitan zaključak u odnosu na to (npr. provođenje reformi je zamislio pod vodstvom aristokracije, vjerovao je u pomoć Dvora, Zajam je postao programsko djelo reformnog doba).</p> <p>T: Registrira neki od bitnih elemenata izvora (npr. Széchenyijev argument je bio da tlaka nije djelotvorna, držao je da je najamni rad djelotvorniji) i ustanovi da je Széchenyi požurivao ukidanje tlake.</p> <p>T: Registrira neke od bitnih elemenata izvora (npr. Széchenyi je od razvoja parobrodarstva očekivao nagli razvoj trgovine / procvat naselja uz obalu Balatona / nagli razvoj eksploatacije ugljena i ukazao na primjere razvoja na Zapadu), i ustanovi da je on unaprijedio parobrodarstvo / promet na Balatonu.</p>	<p>0-8 [ne može se dati: 1 i 5]</p>
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	<p>M: Pristupnik predstavlja Széchenyijev program i njegovu praktičnu djelatnost te ukáže na njihove ciljeve i značaj.</p> <p>T: Registrira jedan od reformnih prijedloga Széchenyija koji nije naveden u izvorima (npr. ukidanje aviciteta, djelomično uvođenje snošenja javnih tereta, ukidanje cehova, ostvarivanje jednakosti pred zakonom kako bi i oni koji nisu plemići mogli posjedovati zemlju), te izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. njegovi su prijedlozi bili u službi građanske preobrazbe / modernizacije, gospodarske reforme je smatrao prioritetnim).</p> <p>T: Registrira da je Széchenyijev program objavljen u djelima <i>ili</i> navede neko od njegovih značajnijih djela (npr. Hitel / Kredit, Világ / Svijetlo, Stádium / Stadij, Kelet népe / Narod istoka) i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. Kredit je postao programsko djelo reformnog doba, Stadij je napisao za Zemaljsku skupštinu / u Stadiju je formulirao svojih 12 prijedloga, vodio je raspravu s Józsefom Dessewfyjem / Miklósom Wesselényijem / Lajosom Kossuthom, u 1840-im godinama je izoliran).</p>	<p>0-10 [ne može se dati: 1 i 6]</p>

	<p>T: Registrira najmanje dva njegova praktična djela koja nisu navedena u izvorima (npr. njegova uloga u osnivanju Madžarske akademije znanosti, njegova uloga u osnivanju kasina, konjskih trka, uloga u regulaciji rijeka / iniciranje gradnje Lančanog mosta, uloga u poticanju promjena u gospodarstvu), i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. prvenstveni cilj osnivanja Akademije je bio njegovanje jezika, na njega su utjecala putovanja po Engleskoj, držao je važnim razvoj prometa / industrije tvornica).</p> <p>T: Svojim samostalnim spoznajama i pravilnim konstatacijama dopunjava i potkrepljuje svoju analizu. <i>Isti se odgovor ne može prihvatiti pri bodovanju dvaju zasebnih sadržajnih elemenata.</i></p>	
Uređenost, jezična pravilnost	<p>Razlaganje pristupnika sastoji se od rečenica koje su jasne i nedvosmislene.</p> <p>Analiza je uređen tekst u službi logičnog razlaganja sadržaja.</p> <p>Konstatacije pristupnika svjedoče o sposobnosti nijansirane analize.</p> <p>Tekst ne sadrži grube pravopisne ili jezične pogreške.</p>	0-8
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		42
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		21

19. Robna opskrba u Kádárovo vrijeme (kratak)

Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	<p>Pristupnik predstavlja osnove proturječja između robne opskrbe i životnog standarda u Kádárovo vrijeme.</p> <p>U svome odgovoru korištenjem izvora otkriva bitne uzajamne povezanosti (npr. nestašica robe je bila u opreci sa slikom koju je sustav imao o sebi i sa nastojanjima sustava ili nestašica je bila posljedica planskog gospodarstva).</p>	0-4
Orijentacija u prostoru i vremenu	<p>M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme.</p> <p>T: Registrira vremenske odrednice Kádárovog vremena (1956.-1988./89.) i ukaže na to da su te pojave karakterizirale desetljeća 1960-1980-ih godina Madžarske.</p>	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje stručnog nazivlja	<p>M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom.</p> <p>T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. socijalizam / komunizam, životni standard, robna opskrba, plansko gospodarstvo.</p>	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje izvora	<p>M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih.</p> <p>T: Registrira bit / sadržaj slike (npr. nestašica robe) i izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. to je bilo u opreci s nastojanjima sustava, bilo je u opreci sa slikom sustava o sebi / s njegovom promidžbom, to je bila posljedica planskog gospodarstva, interpretira pojam</p>	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]

	gospodarstva nestašice robe, o tome se u ono vrijeme nisu smjele izvoditi šale.	
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	<p>M: Pristupnik predstavlja proturječja između robne opskrbe i životnog standarda u Kádárovo vrijeme te otkriva njene uzroke.</p> <p>T: Registrira da je u Kádárovo vrijeme u odnosu na ranije razdoblje ostvaren značajan napredak/razvoj te izvede jedan bitan zaključak u svezi s tim (npr. interpretira pojam „gulaškomunizma“ / „fridžiderkomunizma“, to je predstavljalo i politički cilj, bilo je i u vezi s revolucijom 1956. godine, njegova je posljedica postizanje relativnog zadovoljstva / prihvaćanje sustava / postignut je društveni dogovor, svoje tvrdnje potkrepljuje konkretnim primjerima: npr. stambena situacija, trajni robni artikli, opskrba namirnicama).</p> <p>T: Registrira neki od nedostataka / tamnu stranu rasta (npr. problemi s kvalitetom, zaostajanje od zemalja Zapadne Europe se ne smanjuje) te izvede bitan zaključak u svezi s tim (npr. uzrok toga je plansko gospodarstvo, politika blagostanja dovela do zaduživanja) <i>ili</i> registrira jednu bitni činjenicu o svezi s ulogom humora ili propagande (npr. humor je funkcionirao kao ventil za ispuštanje napetosti, promidžbom su se isticali uspjesi sustava, bilo je karakteristično i nešto samoironije) te izvede bitan zaključak u svezi s tim (npr. blaži oblik ugnjetavanja, velika uloga Kádárove osobe).</p>	0–6 [ne može se dati: 1 i 4]
Uredenost, jezična pravilnost	Razlaganje se sastoji od rečenica, tekst je logično građen. Odgovor ne sadrži grubu pravopisnu ili jezičnu pogrešku.	0–2
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		24
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		12

20. Vojne operacije u Mađarskoj**(dugačak)**

Kriteriji	Postupci, sadržaji	Bodovi
Razumijevanje zadatka	<p>Pristupnik predstavlja osnove vojnih operacija u Mađarskoj u Drugom svjetskom ratu.</p> <p>U svome odgovoru s težnjom prema bitnome prezentira kako se teritorij Mađarske pretvara u bojište.</p> <p>Analizom otkriva odnos vojnih snaga.</p> <p>Pristupnik u svome odgovoru koristi i interpretira izvore te iz njih izvodi bitne zaključke i konstatacije.</p>	0-8
Orijentacija u prostoru i vremenu	<p>M: Povijesne događaje smješta u prostor i vrijeme.</p> <p>T: Registrira datum pokušaja istupanja iz rata (15. listopada 1944.) i ukaže na najmanje dva prostorna elementa teme (npr. Erdelj, Debrecin / Hortobágy, Budimpešta, Zadunavlje / Stolni Biograd).</p>	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]

Korištenje stručnog nazivlja	M: Pravilno koristi opće pojmove, odnosno povijesne pojmove u svezi s temom. T: Stručno koristi sljedeće opće i konkretne povijesne pojmove: npr. rat, primirje, bojišnica, opsada.	0-4 [ne može se dati: 1 i 3]
Korištenje izvora	M: Pristupnik ugrađuje u svoj odgovor informacije iz izvora te izvodi zaključke iz njih. T: Registrira mišljenje Lajosa Vörösa (treba zauzeti Južne Karpat, Južni Karpati bi predstavljali zaštitu od sovjetskog napada) i u svezi s tim izvede bitan zaključak (npr. prelaskom Rumunja na drugu stranu je nastala nova situacija, s te strane se očekivao napad sovjetske vojske, vojna operacija nije uspjela, sovjeti su zauzeli Erdelj). T: Registrira neki od bitnih elemenata gubitaka (npr. sovjetski su gubici bili veći, i ljudstvo sovjetskih snaga je bilo bitno brojnije) i izvede bitan zaključak u svezi s tim (npr. nije se uspio zaustaviti prodor sovjeta, sovjeti su zauzeli Alföld, to je bila jedna od najvećih tenkovskih bitki rata, Nijemci su osiguravali povlačenje s Balkana). T: Registrira neki od elementa zemljovida (npr. Nijemci su planirali ofanzivnu vojnu operaciju, sovjete su htjeli potisnuti iza Dunava, borba se vodila za Zadunavlje) te ustanovi da se napad urušio.	0-8 [ne može se dati: 1 i 5]
Otkrivanje čimbenika koji su utjecali na formiranje događaja	M: Pristupnik predstavlja vojne operacije u Mađarskoj i pokušaj istupanja iz rata. T: Registrira da je Horthy 15. listopada 1944. godine izveo pokušaj istupanja iz rata i u svezi s tim izvede bitan zaključak (npr. pokušaj je bio loše pripremljen, samo je Béla Miklós Dalnoki prešao na drugu stranu, mađarska je vojska nastavila ratovati, Horthy je marginaliziran). T: Registrira da su sovjeti izveli opsadu Budimpešte i izvede bitan zaključak u svezi s tim (npr. na Hitlerovu zapovijed grad se morao braniti, njemačko-mađarska je vojska pokušala proboj, teški gubici). T: Registrira da su Mađarsku u travnju 1945. godine osvojile sovjetske jedinice / Mađarska je osvojena u travnju 1945. godine i u svezi s tim izvede bitan zaključak (npr. jedan dio mađarske vojske se povukao na teritorij Austrije i time je za Mađarsku rat bio završen, registrira gubitke, interpretira pojmovni par okupacija / oslobođenje). T: Svojim samostalnim spoznajama i pravilnim konstatacijama dopunjava i potkrepljuje svoju analizu. <i>Isti se odgovor ne može prihvatiti pri bodovanju dvaju zasebnih sadržajnih elemenata.</i>	0-10 [ne može se dati: 1 i 6]

Uređenost, jezična pravilnost	Razlaganje pristupnika sastoji se od rečenica koje su jasne i nedvosmislene. Analiza je uređen tekst u službi logičnog razlaganja sadržaja. Konstatacije pristupnika svjedoče o sposobnosti nijansirane analize. Tekst ne sadrži grube pravopisne ili jezične pogreške.	0-8
UKUPNI BROJ MOGUĆIH BODOVA ZA ZADATAK		42
UKUPNI BROJ ISPITNIH BODOVA		21

Izvori u testu (tekstovi, slike, tabele, grafikoni):**3. zadatak:** erettsegifel.hu**6. zadatak:** www.flickr.com, commons.wikimedia.org**11. zadatak:** wikipedia.org**12. zadatak:** www.freepress.net, www.fanpop.com, danielberhane.com,
migrationobservatory.ox.ac.uk**19. zadatak:** www.tte.hu